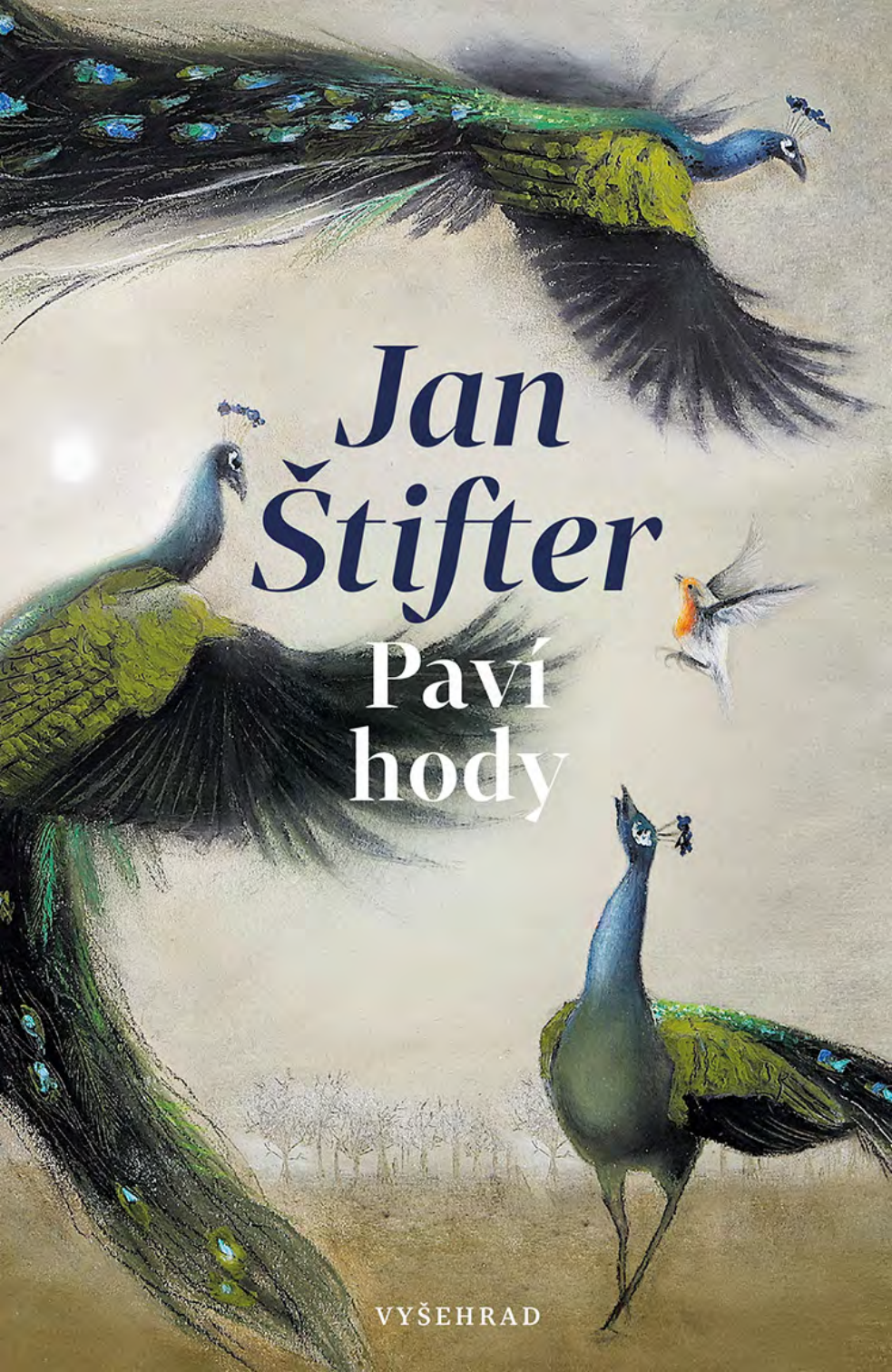

An artistic illustration featuring three peacocks and a small bird. One peacock is at the top, another on the left, and a third at the bottom right. They have iridescent blue, green, and yellow feathers with long, dark tails. A small white bird with an orange breast is in flight in the center. The background is a soft, textured grey with a faint line of trees at the bottom.

Jan Štifter

Paví hody

VYŠEHRAĐ

Paví hody

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Jan Štifter
Paví hody – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Jan
Štifter
Paví
hody

The background is a textured, monochromatic blue-toned painting. It depicts a village scene with several houses featuring dark, tiled roofs. In the foreground, a large, ornate roof with a decorative finial is prominent. To the right, a peacock is visible, standing on a roof or in a courtyard. The sky is a lighter, textured blue. The overall style is painterly and atmospheric.

Jan
Štífer
Paví
hody

VYŠEHRAĐ

© Jan Štifter, 2022
Illustrations © Sabina Chalupová, 2022

ISBN tištěné verze 978-80-7601-676-7
ISBN e-knihy 978-80-7601-680-4 (1. zveřejnění, 2022)
ISBN e-knihy 978-80-7601-681-1 (1. zveřejnění, 2022)
ISBN e-knihy 978-80-7601-679-8 (1. zveřejnění, 2022)

*Babičce,
která obecního kozla naučila kouřit*

Jendovu fotku máme doma na zdi a synové říkají, že je to nejhezčí kluk z naší rodiny, tedy až po nich. Zůstalo po něm pár fotek a příběh, který říkáme klukům a předáváme jim kus rodinné identity. Každý ho slyší trochu jinak a jinak ho vypráví; je to už tak dlouho, že nikdo neví, co je vlastně pravda, a všem je to dost jedno, je to přece příběh. Jezdím po východních Čechách a Slovensku, vyslovuji jména ve snaze ohmatat skutečnost. Vytvářím ale jen nové verze. S každým objeveným faktem vyrostе nová pochybnost. Jak to celé bylo? Existuje vůbec ještě šance to zjistit?

Trochu se bojím, jestli to nebylo nějak takhle.

Pokladnička
s černochem
v zelené košili,
červené kravatě
a s masitými rty,
s rukou před ústy,
zachrastí penězi.

Červenec 1946

Trutnov

Dům na kopci

Půjdou pěšky a dům budou mít na dohled. Na kopci spatří patrovou vilu, souměrnou stavbu se dvěma řadami oken do údolí. Lokomotiva zatřese viaduktem a její kouř se spojí s oblakem ze zdejších továren. Muž se zadýchá. Vzpomene si, jak s dědečkem kdysi vykonal pouť na Svatou Horu, šli dlouho a jeho bolely nohy. Cítit bude hlavně nedostatečnost svých plic, bude se muset posadit.

Ulici k vile doprovázejí dvě řady domů, ale žádný není tak pěkný jako stavba na kopci. U jednoho z nárožních činžáků se muž zastaví a opře se o parapet, bude prudce oddechovat, odkašlávat a nahlížet dovnitř, ve špinavém okně ale zachytí jen svůj odraz.

„Mohli jsme se svézt s věcmi, kdybys nebyl tak nedočkavý,“ řekne žena.

„Tak si sedneme a počkáme,“ odpoví muž.

„Pojedou zítra.“

„Jestli pojedou tudy, tak nás tady najdou.“

Sevře ho to na hrudi, zakašle. Ruku přitiskne k plicím. Nechce to ven. Ještě na konci války si zahrál s kamarády fotbal, po válce jednou pískal – a i toho už nechal, když po jarním utkání hodinu seděl na židli a sípal. Jako by prochladl a tělo si na ten stav přivyklo.

Jejich život v Trutnově započne na krásném cihlovém nádraží. Instrukce budou obsahovat adresu, dvakrát přeložený plánec města a návod, co mají podniknout do tří dnů od příchodu. Projdou se po hlavním náměstí, doširoka rozkročené domy s podloubím budou působit na oba příchozí cizokrajně, stejně jako německé nápisy

prosvítající pod ledabylým nátěrem. V loubí zahlédnou vlaštovčí hnízda. Zaposlouchají se do ptačího štěbetání a cvrlikání, budou zase na okamžik doma, v jelenských lesích.

V hospodě U Zlatého střevíce si objednájí bramboračku a muž se zeptá hostinské, kudy se dostanou k bodu, který v mapě zakroužkoval. Hostinská nakoukne do plánu a pak si muže změří. Teprve teď si muž povšimne, že se svou ženou mají nejobyčejnější šaty v celém lokále, zaregistruje čtyři chlapy v černých kalhotkách a vestách a na věšáku jejich zánovní klobouky.

„Odkud jste?“ zeptá se hostinská a muž odpoví, že zdáli. „Byla jsem zvědavá, koho tam pošlou. Je to krásnej dům.“

„Prej udržovanej.“

„Tam byly vždycky peníze.“

„Znala jste je?“ zeptá se žena, ale hostinská neodpoví. Natočí dva püllitry a roznese je po lokále.

„Kus cesty to je. A hlavně dost do kopce.“

V ulici spojující náměstí a kostel si muž pořídí nový klobouk, černou buřinku. V zrcadle si poprvé všimne, jak jeho rezavé vlasy vybledly, některé jsou spíš blondaté a jiné skoro bílé. Chce něco koupit i ženě, vybere pro ni temně rudý šál, ale žena odmítne, řekne, že do zítřka s oblečením vydrží. To vím, namítne muž, chtěl jí jen udělat radost. Trochu ji rozveselit. Ale ona bude myšlenkami nepřítomná, musí se ujistit, že zabalila všechno; když tak napíše domů, aby zbylé věci dali do pošty.

„Tohle vyjdu jednou a z domu mě už nikdo nedostane,“ řekne muž, ovívaje se kloboukem. „Vždyť tady vůbec nevyznačili, že je to takovej krpál.“

„Najmeš si šoféra,“ usměje se žena, když zjistí, že k domu přiléhá také garáž.

Klíč bude vložený v zámku, přesně jak psali úředníci v dopise. Dveře otevřou hladce. Žena sáhne po vypínači a halu zalije světlo z křišťálového lustru. Uslyší tikot hodin. A pak jen vlastní kroky, jak se boty dotýkají parket.

Na vyřezávané komodě s mosazným kováním, na alpakové míse se zdobenými uchy, na hedvábném šátku s vyšitým monogramem bude ležet fotografie. Tři lidé před domem. Paní je vyšší než pán, má na sobě kabát pod kolena, kožešinu kolem krku, v jedné ruce kabelku, druhou se opírá o děvčátko v bílém kostýmku. Má výrazné zuby, zkouší je schovat, ale úsměv je vyžene ven. Muž k nim snad vstoupil z jiného obrázku, má volný oblek a rozhalenku. V ruce třímá cigaretu. Jeho výraz je přísný, pohrdlivý. Dosáhl úspěchu – znamením je dům v pozadí.

Tenhle dům.

Vila, do které vstoupí cizí muž a cizí žena.

Na vyřezávané komodě s mosazným kováním, na alpakové míse se zdobenými uchy, pod hedvábným šátkem s monogramem budou ležet dva zlaté prsteny. Žena se menšího z nich letmo dotkne. Bude přemýšlet, jestli si ho může zkusit. Zhluboka se nadechne, ucítí přitom dámskou voňavku. Trochu ji to zmate, rozhlédne se, všude kolem si začne všímat cizích osobních věcí. Vyšší dámské boty pod zrcadlem, košík s rukavičkami, klíče v obnošeném pouzdře. V krému na ruce ucítí slunečnici, mák a měsíček lékařský. Pokladnička s černochem v zelené košili, červené kravatě a s masitými rty, s rukou před ústy, zachrastí penězi.

Hodiny stále tikají, jak dlouho jsou ti lidé pryč?

Prsteny jsou těžké, padlo na ně hodně zlata. Žena je zakryje šátkem a fotografii otočí tak, aby ji pohled na cizí lidi neznervózňoval.

„Tak vítěj doma,“ řekne muž. „Hezký to tu máme.“

„Radši bych měla Jendu,“ odpoví žena.

Dvoje boty jsem
dnes prošlapala
a sukýnku mám
roztrhanou.

Kabinet lidských kuriozit

Jarunin smích je slyšet až k Tondovi s Václavem. Všimne si toho a trochu se zastydí. Lidé o ní říkají, že je hlučná; ona by spíš řekla, že je osobitá a výrazná. Snaží se nesmát tak nahlas, ale nejde to, ta podívaná jí roztahuje ústa od ucha k uchu.

Pod plachtu stanu se slezla skoro celá ves. Nalákala ji reklama na plakátech i v tisku. Přivedl ji sem hlad po senzacích, lidé na dřevěných lavicích se nechávají krmit těmi neobvyklými obrazy. Koulí očima a ukazují si prstem. Sem tam někdo vykřikne nebo se Jaruna zase začne smát. Velká přehlídka světových kuriozit dorazila do Horního Jelení. Muži a ženy touží po tom vidět dvě sestry srostlé k sobě. I když byly součástí reklamy, na Jelení nakonec nepřijely, jedna prý stůně a druhá ji ošetřuje. Ale zklamání trvá jen chvíli, impresáριο má plný kabinet podivných bytostí a publikum na dvojčata rychle zapomene.

Jarunin smích patří liliputům. Nikdy neviděla tak mrňavé chlapíky. Impresáριο upozorňuje, že se jedná o největší kolekci liliputů na světě, tři muže a čtyři ženy – Jaruna je považuje za sedm trpaslíků. Sbírkou oceňují světové banky na miliony rakousko-uherských korun.

Připotácí se na chůdách, mají dlouhé kalhoty a jeden druhému pak skáče na ramena. Jeden z nich umí hrát na klavír. Ostatní zpívají neapolskou píseň o zamilovaném vojákovi, tichá vzpomínka na mrtvé ve světové válce. Každý o někoho přišel. Každý neustále někoho ztrácí.

Publikum tone v záplavě smutku a vzpomínek. Ta píseň přítomné zraňuje. Impresário využívá nálady a začne vyprávět příběh o tom, že klavírní virtuos je italský markýz, který kvůli lásce ke slepé houslistce opustil rodinu a toulá se s ní po Evropě. Diváci mají slzy v očích, když markýz lámanou češtinou vypráví, jaké útrapy prožil v širém světě, než se ho ujala Pražská společnost lidských kuriozit. Jaruna je dojata láskou, která z miláčka rodiny učinila psance, sama touží po muži, který by kvůli ní opustil všechno. Otírá si oči do kapesníku a sleduje Tonda a Václava. Nejradši by si je nechala oba. Pomalu se smiřuje s tím, že zůstane v chalupě bez pořádného mužského, ale dopřává si alespoň jejich společnost. Třeba k ní nepřestanou chodit, až bude dům hotový. Důvěrná přátelství zná z románů, na vsi nic podobného ale zatím neobjevila.

Dav zpozorní, když sedm liliputů přiveze na vozíku obří dítě – říkají mu Wunderkind. V pěti letech váží šedesát kilogramů. Impresário ho hladí po vlasech, vykřikuje, že nikdo nezná rodiče chlapce, který je abnormální, obrovský, a přece milý a krásný. Jaruně je chlapce líto. Nechtěla by ho rodit ani živit, ale dokáže ho politovat. Chápe, jak se musí cítit člověk jako Wunderkind, když mu pánbůh dopřál větších rozměrů. Třeba z toho ještě vyroste. Nebo si k sobě najde někoho podobného. Ale Jaruna nemyslí na chlapce, kteří by byli k ní, líbí se jí štihlí a vypracovaní muži, má ráda hezké tváře a mužná těla. Připadá si dokonale ženská, ale muži se v ní nechtějí ztrácet, zažívá odmítání a výsměch, někde ta ženskost

překročila hranici. Zachytí Wunderkindův pohled, cítí chlapcův smutek a neštěstí. Usměje se a mrkne na něj, posílá mu vzkaz, že jednou třeba odejde z cirkusu a zařídí si život podle sebe. Jednou i ona bude mít své vlastní Wunderkind.

Václav si všimne Jaruniných pohledů, ale s Tondou se upřeně soustředí na jiný exponát, dívku, která sedí před nimi. Má ve vlasech mašle v národních barvách, červené a bílé. Tonda říká, že k ní by na první dobrou seděla růžová. Světlejší odstín růžové. Tak světlý, že by si ho někteří mohli splést s bílou. „Ale třeba jenom tělem,“ pošeptá Václavovi. Oba z ní nespouštějí oči. Václav si všímá jejich rovných zad, Tondovi připadá inspirativní a éterická. „Kdo je to?“ zeptá se Václav, ale ani Tonda neví. Obdivuje její ramena a když se dívka ohlédne, zamíří pohledy chlapců na její ňadra.

„Růžová podporuje duchovní citění,“ řekne Tonda.

„Jistě hledá někoho pro duchovní cvičení,“ usměje se Václav.

Dívka má pevný cop po lopatky a zvučný hlas. Přišla nejspíš se svým otcem, v tichu spolu hovoří hlasitě. Nejsou z Jelení, ani jednoho tu ještě neviděli. Václav přemýšlí, odkud mohli přijít, představení přivedlo do obce lidi z širokého okolí. V hledišti hledají další ženy a dívky, a ty krásné na ně už z dálky svítí – dcera řídícího učitele, manželka ševce Pelce z náměstí nebo posluhovačka pana faráře. Václav je zná jménem a Tonda u většiny z těch líbeznějších dam a dívek prozkoumal jejich barevné spektrum. Jaruna by se také chtěla nechat zkoumat, ale Tonda se k tomu nemá. K Jaruně se víc než Tonda hodí Wunderkind, společně by jedli a plakali, že je nikdo nemá rád.

Společenství liliputů odtáhne káru pryč a prostor opanuje opičí žena. Obecenstvo sebou trhne. Někteří

pochybují, že je bytost před nimi člověkem. Má podsaditou čelist, výrazné pysky a chlupatou tvář, ruce i nohy, mírně nadzvedne své šaty, tělo je dokonale pokryté opičí srstí. Trhaně hýbe hlavou. Působí jako zvíře, které někdo vypustil z klece, vběhne do manéže a hledá cestu, kterou by mohlo pláchnout. Impresário vykřikuje, že je žena bezpochyby nejošklivějším stvořením na celé planetě, a pokud se chce někdo přesvědčit, zda je její srst opravdová, smí přistoupit. Tvor je prý ale velmi útočný a dvě řady zubů v hubě ucítil na své kůži už kdejaký chlapec z dobré pražské rodiny. Zázraky přírody ohromují Jelenské, mají pocit, že jsou součástí něčeho závažného, těhotné ženy si tisknou svá břicha a prosí pánaboha, aby se jim nepříhodovalo podobné neštěstí. Jako by se zhmotnily přízraky z okolních lesů a protáhly se pod stěnou kočovného šapitó.

Impresário se na okamžik vzdálí a poté, co opičí žena učiní stojku a vydrží stát na rukou dobrých deset vteřin, přiběhne zpět. „Moment!“ vykřikne. Vrací na scénu liliputy. Oznamuje obecenstvu, že dnes večer zcela mimořádně mění program. Dva pomocníci táhnou klec s tygrem a impresário tajemným hlasem oznamuje ctihodnému publiku, že jedna z těchto titěrných bytostí je prachbídny zloděj. „Jeden ze skřetů právě vykradl bednu nacpanou ledem a nakrmil si už tak dobře živěný žaludek,“ křičí muž a ukazuje na skupinu vystrašených malých bytostí. „Jeden z nich ukradl maso pro našeho miláčka! Jestli tygr něco skutečně nesnese, je to dělit se o jídlo s někým jiným.“

Impresário křičí a opičí žena zavýská, Wunderkind se rozpláče.

„Šest nebo sedm? Není to jedno? Tak který z vás to byl?“

Lidé jsou přikovaní ke svým sedačkám, Tonda s Václavem si vymění tázavý pohled, ani jeden netuší, jestli jsou nastalé události součástí představení. Tygr naráží hlavou do klece. Wunderkind hlasitě pláče. Liliputi se mezi sebou začínají pošťuchovat, jeden druhého očichává. Šest natažených ukazováků pak míří na jednoho z nich – muže v krátkých kalhotách, s krouceným černým knírem. Impresáριο přistupuje ke kleci a trhnutím ji otevře. Tygr vyskočí a zastaví se před pidimužikem, tomu se roztřesou kolena, ženy v publiku vstávají a volají po ukončení pořadu, ale do prostoru k tygrovi se nikdo nehrne. Šelma si očichává člověka, tlapy duní manéží a její řev je slyšet i v lesích daleko za vsí. Malý muž k ní natáhne rozechvělou ruku. Je to gesto obrany nebo smíření s tím, co je nevyhnutelné? Šelma otevře tlamu a společně s mužikem na pár vteřin zkamení – jako by pózovali pro fotografa. Pózuje i publikum, nikdo se nehne. V tichu je slyšet každé polknutí i tikot kapesních hodinek. Jaruna zavře oči a Tonda zarývá nehty do lavice. Václav je fascinovaný tygřími zuby, pomalu se dotýkají mužovy hlavy, po tváři mu stéká tygrova slina. Stačí málo a sliny se smíchají s krví, Václav si je jistý, že stisk zvířete prokousne i bytelnou lebeční kost. Ostrý zub sjeďe mužíkovi po spánku a vytvoří tenkou načervenalou linku, postřehnou ji jen lidé v prvních řadách.

Tygr svou tlamou obejmě mužovu hlavu.

A pak se ozve potlesk.

Nejprve tleská jen impresáριο, pomalu a klidně, následně se k němu přidávají ostatní, opičí žena i Wunderkind, šest liliputů a nakonec sedmý, vytahuje hlavu z tygrovy tlamy a také tleská, někteří si všimnou, že mezi zvířecími slinami mu po tvářích stékají slzy. Opičí žena prochází publikem a rozdává pozvánky na příští ročník:

reklama znovu poutá na siamská dvojčata, u kterých se lékaři nedovedou shodnout, zdali mají jen jednu duši, a malý muž s knírem drbe tygra za uchem.

„Věříme, že jsme vás pobavili, rozesmáli i rozplakali, a doufáme, že zachováte přízeň našemu kabinetu,“ říká impresário a klaní se do všech stran. Odchází z manéže a lidé vstávají, ženy si urovnávají sukně a liliput svůj oslizlý černý knír, ale pak se průvodce večerem ještě hbitě vrátí, v běhu se nakloní na stranu a zůstane stát jen na jedné noze, aby zavolal: „Málem bych zapomněl, zítra v pět hodin odpoledne souboj s živým medvědem. Přihlášky činí třicet korun. Hezký večer všem!“

Barevní psi

První, co Václav to ráno uvidí, jsou dva barevní psi. Ten menší má na sobě červené pruhy, druhý je žlutý a černý, takže vypadá jako vlajka Rakouska-Uherska. Otevřenými dveřmi vběhli do kuchyně, čumáky přitlačené k zemi připomněly Václavovi, že se druhý den pořádně nenajedl. Voda ve džbánu je čerstvá a studená, omyje si ústa a podpaží. Posadí se na židli a ubalí si cigaretu. Červený pes se dotkne předními tlapkami jeho kolen. Jeden společný ranní dech. Václav podrbe psa za uchem a všimne si barvy, která utkvěla na jeho ruce. „Ten ti zase dal,“ procedí mezi zuby. Rakousko-Uhersko přinese klacík a Václav mu ho chvíli hází otevřenými dveřmi ven, ale pes se rychle unaví, stará monarchie ztrácí dech.

Prochází se zahradou a trhá jablka, dvě pro sebe a dva kusy pro psy. Psům hodí červivá, budou to mít i s masem. V zadní části zahrady jsou nejvíc šťavnatá, stromy berou sílu z blízkého potoka, mají krásné, červené plody. Vyčítá Tondovi, že tady pár stromů vykácel, ale Tonda chtěl stavět boudu co nejdál od obytné chalupy, aby barvy nebyly cítit v obytném stavení, a zároveň všem na očích, protože pod zahradou vede obecní cesta. Boudu stloukl z ohoblovaných prken a v prostoru nad dveřmi krasopisně vyvedl

text: *Tonda Marek, mistr barev*. Je to trochu nabubřelé, protože oběma chlapcům táhne teprve na sedmnáctý rok, Tonda přesto může bez náročnější reklamy vykřičet do světa, že není jen obyčejným malířem pokojů, ale disponuje unikátními materiály, které jiný nenabídne, protože nové odstíny si Tonda míchá sám.

„Buď zdrav, Vašku,“ řekne Tonda a otírá si ruku do dřavého trička. „Je to červená spíš na plot, nebo na vrata?“

„Pro Jarunu?“ zeptá se Václav a Tonda kývne. „Kdy to budeme dělat?“

„Zatím si pořád nejsem jistej.“

Václav bydlí s Tondou necelý rok. Tonda se vyučil malířem, Václav do učení nenastoupil. Odmala pomáhal dědečkovi na jelenském hřbitově, kopal jámy a nosil kamení. Když budeš mít šikovný ruce, nepotřebuješ žádnou školu, říkával dědeček, a kluka k žádnému mistrovi nepřihlásil. Před dvěma lety vykopal jámu sám pro sebe, oblékl si nejlepší oblečení, po žebříku sestoupal do díry, natáhl se a umřel.

Václava vypověděli z obecního nájmu a Tonda ho vzal k sobě, tátu mu popravili jako dezertéra ve válce a maminka odešla do Hradce Králové. Tonda se stihl vyučit malířem a natěračem, u mistra piloval hlavně techniku, učil se, jak vést štětec, aby jeho tahy nebyly patrné, kdy vzít do ruky raději váleček a v jakém případě je lepší namáčet do barvy hadřík nebo houbičku. Fládroval skříně, postele a dveře, emailem natřel záda dvou gotických madon, jako závěrečnou zkoušku vybarvil mistrovi štít chalupy a použil přitom tak zvláštní směsi, že se mistr ptal, od koho je získal, ale Tonda to nevyzradil.

Má velké plány a nehodlá se o svou budoucnost s nikým dělit.

Nejprve spojoval zakoupené plechovky, aby nakonec začal v knihách pátrat po tom, kde všude je možné

po barvě sáhnout, aniž by musel vyhledat obchod – sbíral různé druhy trávy, vyvařoval byliny, ve hmoždíři drtil brouky, motýly a mravenčí vajíčka, dosahoval pozoruhodných výsledků. Měli ho za podivína a domku u potoka se vyhýbali, dokud nepřišel Václav a nepřivedl s sebou první smečku psů – z legrace a rozpustilosti je natřeli nejnovější směsí, psi pak běhali po vsi, chlapi si na ně ukazovali, děti se smály a hospodyně zbystřily. Psi se stali běžající a štěkající reklamou. Zkoušel pak na nich každou barvu, všelijak je čistil, kartáčoval a přetíral, posílal je do světa, aby jejich kožichy vyprávěly, co Tonda Marek vynalezl. Rozprostřel před zdejšími lidmi vějíř barev a otevřel almaru jejich potlačované fantazie. S Tondou zjistili, že žlutá může být jako citrón, kanárek nebo med, že některá žlutá připomíná písek a jiná exotický jantar, který nosí na krku paní doktorová. Tonda navíc dokáže barvy nejen míchat, ale dovede o nich mluvit tak přesvědčivě, že se mu dámy ve skrytu svých pokojíčků otevírají, aby v nich objevoval nové odstíny a barevné nuance.

K Václavovi patří psi. Dva tři v různých obměnách. Někteří běhají po jeho boku, jiné prodává na maso, sádlo a barevné kožešiny. Končí u něj zvířata, která jiní vyhna-
li, kterým umřel pán nebo si s nimi jinde nevědí rady. Václav je poslední štace. Starosta mu po otcově smrti nabídl, že může pokračovat v kopání hrobů, ale Václav odmítl. Nechce se nikde vázat. Sní o tom, že začne ještě jednou a jinde. Jako kluk se nechával strhnout příběhy strýčků, kteří doma všeho nechali a vydali se do Ameriky, kde si vybudovali lepší existenci. Četl v novinách, že v amerických domech má každý člen rodiny svůj vlastní pokoj, to je pak jiné žití než tady na Jelení, kde spí tři děti v jedné posteli. Věří, že pokrok přijde i do Rakouska-Uherska, a tuší, že se tak stane brzy. Vyčkává

na nejspříznivější příležitost. Prozatím je nádeníkem, bere každou práci, která o něj zavádí. Nejčastěji pomáhá Tondovi při nátěrech, v těch týdnech babího léta dávají dohromady chalupu Jaruně.

Tonda je drobný, má jemnější rysy, pěstuje si bradku, jakou nosí v Rusku Lenin. Václav je vyšší, ošlehaný, má nazrzlé vlasy jako dědeček. Oproti Tondovi je víc neposedný, obdivuje Tonda, s jakou péčí se dokáže věnovat svým výzkumům. Václav se občas popere a Tonda ho pak ošetřuje. Má ohromnou sílu. Sem tam se porve v hospodě s kamarády, spolužáky z měšťanky i staršími chlapy, jindy rozdivočí své psy; cení na něj své tesáky a utírají si do něj sliny. Václav zalehne vlčáka i bernardýna. Ženské k němu vzhlížejí – to, co má Tonda v barevné imaginaci, má Václav ve svých pažích. Ale v souboji a porovnání pak většinou stejně vyhrává Tonda, hlasem obtočí každý pas a přitáhne ho k sobě.

Tonda si prohlíží skleničku červené barvy proti ranímu slunci. Jsou v ní bublinky vzduchu, barva stéká po vnější stěně, pár kapek zašpiní jetel pod nohama. Přemýšlí, jaká červená půjde nejlépe k Jarunině chalupě, jaká půjde k ní. Jaruna by s ním chtěla nastoupit na dobrodružnou *voyage* za krásnem, ale Tonda ji na ni nezve, snad proto má pocit, že odstín, který by se hodil k Jaruně, ještě netrefil. Vyslovila přání, že chce červenou; ptal se jí, jestli červenou jako jahoda, růže, tulipán nebo karafiát, používal slova jako bordó, šarlat a karmín a Jaruna myslela na srdce a krev, která pravidelně zbarvuje hadřík v jejích kalhotkách, zatímco sousedky pod jejími okny vystrkují svá těhotná břicha.

„Chtěla bych se s tebou milovat,“ řekla Jaruna Tondovi, když obhlížel terén okolo domu, pevně si držel bradku a promýšlel barevné možnosti.

Dopoledne se v kostele odbývají tři pohřby. Cirkusové obecenstvo klečí v barokních lavicích, někteří muži se ani nepřevlékli, večerní představení zapili v hostinci U Teplých. Hostinský jim točil pivo do tří do rána.

Na pohřeb tří sousedů, které skolila španělská chřipka, Václav nepůjde. Plně se soustředí na večer. Poseká dříví na zimu, tělem prostupuje teplo, cítí, jak ho pálí ve svalech. Sekerou pak máchá nad špalky a kusy dřeva létají do stran. Práce voní smůlou, ale Václav věří, že se mu večer poštěstí. Potřebuje peníze na plavbu do Ameriky. Práce u Jaruny je sice dobrá, ale je jí tak málo, že mu každé ráno kručí v žaludku. Práce si dnes každý cení, Václav se k ní obvykle dostane až tehdy, když je přebírána. V létě dláždil s chlapy hlavní cestu od Teplých ke hřbitovu, usazoval žulové kostky do písku, byla to dřina, ale vydělal. Něco má našetřeno a peníze udrží, pokud neprošlape boty nebo si neroztrhne zimní kabát. Přesvědčuje Tonda, v Americe může vydělat balík. Ale Tonda si na Jelení vytváří klientelu. Touží po solidním podniku, sídlícím ideálně na náměstí, s velkým vývěsním štítem a zaměstnanci. Rád by pak dal práci Václavovi, ale ten už tady nebude.

„Třicet korun je strašně peněz,“ řekl ráno Tonda a Václav o té částce pořád dokola přemýšlí. „Viděl jsi aspoň, jak je ten medvěd velkej?“

„Počkám, až ho přivedou. Teprve pak to vsadím.“

„Co když tě ten medvěd zabije?“

„Tak budeš mít konečně tu správnou červenou pro Jarunu.“

„A když přizabije?“

Václav sbírá kusy dřeva, právě tak velké, aby se vešly do kamen. Nejmenší díly si nechává stranou, sekýrkou z nich nadělá třísky. Potřebuje dřívka jako sirky, strom je ještě vlhký a do zimy nevyschne. Slíbil Tondovi,

že připraví dřevo na zimu, alespoň mu nějak vrátí, že může mít někde postel a skříň jenom pro sebe. Ten pobyt je dočasný a Václav to ví – bude se muset odstěhovat, až si Tonda přivede domů nevěstu. Ale Tonda zatím běhá za holkami a holky běhají za ním, aniž by některá z nich chtěla vytírat podlahu v kuchyni, drhnout plotnu nebo vyměnit zašlé záclony, pro Václava je to zatím dobré znamení.

Jaruna by chtěla. Začala by rychtovat domácnost, kdyby se jí společně nepostavili do dveří. S Jarunou bude ještě práce, uvědomují si oba. Tonda pro ni hledá červenou, protože si o ni řekla, a už několik večerů Václav slýchá před spaním, že červená pasuje k neposedným dívkám, člověk ji ucítí u vitálních a sebevědomých žen, u někoho, z koho sálá síla a impulzivnost. Červená je žena hostinského od Teplých, v ní je bouřlivé mládí a žár letního slunce, v ní se potkává hněv a dlouhé usmiřování. Ale Jaruna?

„Neboj se o mě, Toníku,“ ukončil Václav diskusi. „Když mě medvěd přizabije, třeba o mě bude chvíli pečovat doktorová.“ Tonda se tomu zasmál. Tu fotku sice neviděl, ale Václav ji popisoval už tolikrát, že má pocit, jako by doktorův byt tenkrát navštívili spolu. Václav spatřil fotografii v doktorově salónu, když mu prodával nachytané skokany, protože nikdo na Jelení neholduje žabím stehýnkům tak jako doktor Kolojev s chotí. Kdykoliv potká doktorovou v obchodě, na náměstí nebo v létě na koupališti, hledá v ní dívku, která zamrzla v čase a v pardubickém ateliéru: dívku v průsvitném závoji s vyšitými ornamenty, které jako by náhodou zakrývaly partie, které nemá vidět jiný než pan doktor, dívku zasněnou, ale toužící, žádostivou a dychtivou. Václav tehdy pocítil neodbytnou chtivost a od té doby po ní kouká – doktorová zestárla, ale ta dívka v ní pořád je,

pod oblečením je jistě závoj a pod ním všechno tak, jak má být, a ještě daleko lepší.

Z Tondy a Václava dělá muže touha, touží po lepším životě i nejkrásnějších ženách, a třebaže nemusí dosáhnout jediného, budou vědět, že to aspoň zkusili.

Tarzan

Sedm liliputů zatarasilo cesty k rybníku. Kdo chce projít, musí zaplatit. Korunu za podívanou, třicet jako vstupné do ringu. Cirkusové plachty ohraničily ze tří stran provizorní arénu, čtvrtou, nejširší hranu tvoří břeh rybníka. Voda je zrcadlo pro podívanou. Za vodou se shromažďují diváci.

„Zaplať, nebo vypadni,“ řekne liliput Tondovi, který se snaží proklouznout jako Václavův doprovod. Chce nejdříve vidět medvěda, ale trpaslík kroutí hlavou. „Čumět zadarmo můžeš doma. Zaplať,“ poručí Tondovi a ten sáhne do kapsy pro stříbrnou minci s císařskou korunou. Václav pročítá smlouvu, je stručná a krátká: když vyhraje, dostane tisíc takových mincí, pokud prohraje, nedostane nic. Třicet korun je hodně peněz, ale tisíc ještě víc, pohromadě takový obnos nikdy neviděl. Krasopisně napíše Václav Janeba, velká písmena zdobí kudrlinky.

„Kolik chlapů soutěží?“ zeptá se.

„Zatím pět.“

„Chci jít poslední.“

„Půjdeš, jak ses přihlásil,“ odpoví mužík a ukáže Tondovi, aby pokračoval po levém břehu, kde se srocují lidé a někteří už sedí na větvích stromů, aby lépe viděli. Václav má pokračovat k cirkusovému stanu a zelené maringotce – u dveří stojí impresárió a uvádí ho dovnitř.